

KASB-HUNAR TA'LIM TIZIMIDA FIZIKA FANINI O'QITISHDA SIFAT SAMARADORLIGIGA ERISHISH

Tojiboyeva Mohira Isoqjon qizi

*Namangan viloyati oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar boshqarmasi
Kosonsoy tuman 1-son kasb-hunar maktabi fizika fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada fizika fani hamda uning kasb-hunar maktablarida o'qitilishi haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *O'quvchi, qobiliyat, tizim, soha, gipoteza, tajriba o'tkazish, fizika, ta'lim, dars.*

O'sib kelayotgan o'g'il-qizlarimizning har tomonlama barkamol avlod bo'lib, hayotga kirib kelishlarini ta'minlash jamiyat oldidagi eng ulug' maqsadlardandir. Bugungi tezkor davr o'quvchilardan mukammal bilim olishni talab etmoqda. Zero, yoshlarimizning kelajakda erishadigan muvaffaqiyati mustaqil bilim olish layoqati, o'z-o'zini rivojlantirish va takomillashtirish qobiliyatiga ega bo'lishi bilan belgilanadi. Bolalarga bunday munosabat ta'limga oid davlat siyosatida, uning hayotga joriy bo'layotgan tamoyillarida to'la namoyon bo'lmoqda.

Bugungi kunda har bir soha va tizim faoliyatini innovatsion g'oyalar va texnologiyalar asosida olib borish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu jihatdan mavzuga kirishishdan oldin «innovatsiya» so'zining ma'nosiga biroz to'xtalishni lozim topdik. Innovatsiya tushunchasi (lotincha novus yangi) tadqiqotlarda va ilmiy ishlarda XIX asrlarda qo'llanila boshlagan. Avval u alohida elementlarni bir sohadan boshqa sohaga kiritishni ifodalagan. Texnikaviy yangiliklar kiritish qonuniyatlarini o'rganib firmalar foyda olish uchun «innovatsion siyosatni» butun bir tizim sifatida o'zlashtirishdi. Mazkur faoliyat jamiyat hayotining ixtiyoriy bo'g'inini yangilash bo'yicha umumiy belgilarga, qonuniyatlar, yangilik kiritish mexanizmiga ega. Sivilizatsiyalashgan dunyoning aksariyat mamlakatlarida ham zamonaviy ta'lim holati nafaqat pedagogik tadqiqot usullaridan, balki qo'shni ijtimoiy va tabiiy fanlar usullaridan ham keng foydalanadigan eksperimental pedagogikaga tayanishi bilan ajralib turadi. Zamonaviy pedagogik nazariya va amaliyotda talabalarning shaxsiy faoliyatini rivojlantirish muammosi ayniqsa dolzarbdir. Hozirgi kunda ko'plab o'qituvchilarning e'tiborini o'quv jarayoni eng muvaffaqiyatli bo'lgan sharoitlarni tashkil etish masalalari, shuningdek talabalarning o'qishga bo'lgan doimiy ijobiy motivatsiyasini shakllantirish, shaxsiy o'sishi uchun sharoit yaratish va o'quvchilarning bilim qiziqishlarini rivojlantirish bilan bog'liq masalalar jalb qilmoqda. Hozirgi kunda ko'plab o'qituvchilarning e'tiborini o'quv jarayoni eng muvaffaqiyatli bo'lgan sharoitlarni tashkil etish masalalari jalb qilmoqda, bizning ishimiz bunga bag'ishlangan.

Bugungi kunda har bir soha va tizim faoliyatini innovatsion g'oyalar va texnologiyalar asosida olib borish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu jihatdan mavzuga

kirishishdan oldin «innovatsiya» so'zining ma'nosiga biroz to'xtalishni lozim topdik. Innovatsiya tushunchasi (lotincha novus yangi) tadqiqotlarda va ilmiy ishlarda XIX asrlarda qo'llanila boshlagan. Avval u alohida elementlarni bir sohadan boshqa sohaga kiritishni ifodalagan. Texnikaviy yangiliklar kiritish qonuniyatlarini o'rganib firmalar foyda olish uchun «innovatsion siyosatni» butun bir tizim sifatida o'zlashtirishdi. Mazkur faoliyat jamiyat hayotining ixtiyoriy bo'g'inini yangilash bo'yicha umumiy belgilarga, qonuniyatlar, yangilik kiritish mexanizmiga ega. Sivilizatsiyalashgan dunyoning aksariyat mamlakatlarida ham zamonaviy ta'lim holati nafaqat pedagogik tadqiqot usullaridan, balki qo'shni ijtimoiy va tabiiy fanlar usullaridan ham keng foydalanadigan eksperimental pedagogikaga tayanishi bilan ajralib turadi. Zamonaviy pedagogik nazariya va amaliyotda talabalarning shaxsiy faoliyatini rivojlantirish muammosi ayniqsa dolzarbdir. Hozirgi kunda ko'plab o'qituvchilarning e'tiborini o'quv jarayoni eng muvaffaqiyatli bo'lgan sharoitlarni tashkil etish masalalari, shuningdek talabalarning o'qishga bo'lgan doimiy ijobiy motivatsiyasini shakllantirish, shaxsiy o'sishi uchun sharoit yaratish va o'quvchilarning bilim qiziqishlarini rivojlantirish bilan bog'liq masalalar jalb qilmoqda. Hozirgi kunda ko'plab o'qituvchilarning e'tiborini o'quv jarayoni eng muvaffaqiyatli bo'lgan sharoitlarni tashkil etish masalalari jalb qilmoqda, bizning ishimiz bunga bag'ishlangan.

Fizika fani o'quvchilar qalbiga oson kirib borishi, ularning xotirasidan mustahkam o'rin olishida jonli misollar, hayotiy taqqoslar muhim ahamiyat kasb etadi. Ayni tajribadan har bir fan misolida samarali foydalanish mumkin. Fizikaning tabiat sirlarini ochishdagi fundamental ahamiyatini va uning qonunlarining hozirgi zamon texnologiyasining asosini tashkil qilganligi hamda fizika sohasidagi bilimlar kelajakda jamiyat taraqqiyoti uchun benihoya katta ahamiyatga ega. Fizika o'quv predmeti sifatida shakllantirish uchun yetarli darajada imkoniyatlarga ega. Bu o'quv predmetining barcha texnik qurilmalarning asosi sifatida namoyon bo'lishi, egallagan bilimlarining hayotda hayotda qo'llash imkoniyatlarning ko'pligi bilan belgilanadi. Shu bilan birga, fizikani o'rganish jarayonida o'quvchi bilishning barcha bosqichlari (kuzatish, gipoteza, tajriba o'tkazish, mushohada qilish va natijalarni umumlashtirish)da o'tkaziladi.

Fizika nafaqat fundamental, balki tajribali fan bo'lgani tufayli fizika o'qituvchisi ham mazkur sohalar yuzasidan iloji boricha keng qamrovli nazariy va amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim. Demak, o'z-o'zidan ma'lumki, har qanday fizika o'qituvchisidan fizikaning zamonaviy yutiq va kashfiyotlaridan chuqur hamda mustahkam bilimga ega bo'lishi talab etiladi va ushbu jihat zaruriy shartlardan biri hisoblanadi. Ma'lumki jamiyat doim taraqqiyotda bo'lib, uning ko'p qirrali jihatlaridan biri bo'lgan fan-texnika ham uzluksiz taraqqiy etib boradi. Bu degani, ta'limot uchun zarur hisoblangan ilmiy bilim hamda o'quv, bilishga doir ma'lumotlar hajmi ham tinimsiz holda ko'payib boradi. Belgilangan vaqt moboynda jadal suratlar bilan o'sib borayotgan ma'lumotlarni ta'lim jarayonida muvofiqlashgan holda mutanosib aks ettirish uslubiy muammo hisoblanib, uni amalda joriy etilishi uchun fizika

o'qituvchisidan samarali uslubiy mahoratga ega bo'lish darajasini taqozo etadi. Yuqorida takidlaganimizdek, bakalavr darajasini olgan fizika o'qituvchisining mehnat faoliyati keng qamrovlidir. Yuqorida ta'kidlab o'tilgan yana bir jihatga qaytamiz. U ham bo'lsa, o'quv bilish uchun zarur hisoblangan ma'lumotlar hajmi ortishi bilan yuzaga kelgan uslubiy muammoni muvaffaqiyatli (ijobiy) hal etilishi fizikadan mustaqil ta'limning jarayonini ilmiy asosda tashkil etilishi bilan bog'liq. Ushbu jihat ta'limning uzluksiz xarakterda bo'lishini yana bir bor tasdiqlaydi. Fizika o'qitish uslubiyotining samarali bo'lishi nuqtayi nazaridan qaraydigan bo'lsak fizikani o'quvchiga qayta o'rgatish emas, balki o'rgatishni uzil - kesil nihoyasiga to'liq yetkazmaslikni, kelajakda uni yana davom etdirishni afzal ko'radi. Demak, fizika o'qituvchisining uslubiy tayyorgarligi va o'qitish uslubiyotining samaradorligida ushbu jihat ustuvor hisoblanadi. Globallashgan sharoitda o'rganiladigan o'quv uslubiy fanlarning o'zaro aloqadorligi (hamkorligi) o'ta zarur hisoblanadi. Bugungi kunda ayni bir fan doirasida istalgan bir voqea yoki hodisani to'laqonli tushuntirib berish imkoniyati ko'p hollarda o'z kuchini yo'qotmoqda. Shu bois integrativ yondashuv zamonaviy ta'lim tizimida muhim rol o'ynamoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. G'aniyev "Fizika" 1,2,3-qismlar. T.:O'qituvchi 2008.
2. Sodiqova Sh.M., To'raxonov F. Fizikani o'qitishda pedagogic dasturiy vositalardan foydalanish metodikasi// Uslubiy qo'llanma. -Toshkent, TDTU, 2012. -60 b.
3. Panfilova A.P. Innovatsion pedagogik texnologiyalar: Faol o'rganish: Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik / A.P. Panfilov. - M., Akademiya, 2009 y.
4. <https://cyberleninka.ru/article/n/fizika-o-qitishda-samaradorlikka-erishish-omillari>